
ХРОНІКА

Берковські читання (Міжнародна наукова конференція, Мінськ, 26—27 травня 2015 року)

26–27 травня Центральна наукова бібліотека ім. Якуба Коласа Національної академії наук Білорусі зібрала науковців близького й далекого зарубіжжя та вітчизняних учених на III Міжнародну наукову конференцію «Берковські читання. Книжкова культура в контексті міжнародних контактів». Серед учасників, які представляли різні країни — Білорусь, Україну, Росію, Литву, Польщу, Узбекистан, Болгарію, Ізраїль, були історики, філологи, мистецтвознавці, педагоги, філософи, економісти, енциклопедисти, бібліотечні працівники, тобто, фахівці, що займаються вивченням багатоаспектного світу книги.

«Берковські читання» пов'язані з постаттю Павла Наумовича Беркова. Енциклопедія Сучасної України писала про нього: П.Н. Берков (02(14). 12. 1896, м. Аккерман, нині Білгород-Дністровський Одеської обл. — 09. 08. 1969, Ленінград, нині С.-Петербург) — літературознавець, бібліограф; доктор філологічних наук, професор, член-кореспондент АН СРСР, автор праць з історії російської літератури, журналістики, історії театру, текстології, книгознавства. Зробив значний внесок у розробку питань теорії, методики й історії бібліографії, бібліофільства й історії книги. Значну увагу приділяв історії української літератури 18 ст., питанням російсько-українських літературних зв'язків 18 — поч. 19 ст. (ЕСУ, 2003, Т. 2, с. 523).

Звісно, виголошені дослідження корелюють із постаттю П. Н. Беркова опосередковано через наукові проблеми, які він порушував у своїх працях. Цікаво, що одну з доповідей, зокрема вчених із науково-видавничого центру «Наука» РАН **Володимира Васильєва, Марії Єромалосєвої і Дмитра Бакуна**, було присвячено власне Берковським читанням як чиннику міжнародної співпраці в галузі вивчення книжкової культури.

На участь у науковому зібранні зголосилося 26 українських науковців із Києва, Львова, Харкова та Рівного, тексти доповідей яких опубліковано в збірнику ма-

теріалів читань¹, щоправда, приїхати до Мінська вдалося лише окремим особам, серед них — в.о. директора Інституту енциклопедичних досліджень НАН України **Микола Железняк**. У своїй доповіді «Українські енциклопедичні видання 20–21 століть крізь призму особистості головного редактора», яку було виголошено на пленарному засіданні, основну увагу він зосередив на постаті головного редактора енциклопедичного видання як організатора комплексного процесу створення енциклопедії універсального типу. Для глибшого розуміння цієї ролі було проаналізовано дві визначальні постаті української енциклопедистики — Володимира Кубійовича та Миколу Бажана. Саме вони, на думку доповідача, є основоположниками двох шкіл в українській енциклопедистиці. Користуючись нагодою, Микола Железняк подарував Центральній науковій бібліотеці імені Якуба Коласа деякі видання Інституту, зокрема перший том Енциклопедії НТШ, книгу «Наука і культура України: долаючи кордони», «Науковці України ХХ—ХХІ століть. Метабібліографія». Натомість разом з матеріалами конференції привіз до Києва книгу директора бібліотеки Олександра Груші «Документальная письменность Великого княжества Литовского (конец XIV — первая треть XVI в.)». М. Железняк також модерував роботу секції «Енциклопедистика й біографіка діячів книжної культури». Окрім цієї, на конференції працювали ще 5 секцій — «Книжкова культура в контексті міжнародних наукових і культурних контактів», «Приватновласницькі бібліотеки і колекції як фактор книжкової культури», «Сучасний стан і перспективи розвитку науки про книгу. Проблеми книжкової справи в контексті інформаційного суспільства», «Нові підходи до вивчення історії книги», «Радзивілліана».

Галина Ковальчук, директор Інституту книгознавства Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського, у своїй доповіді розповіла про українського фахівця з історії книги Павла Миколайовича Попова, зокрема, схарактеризувала його внесок у книжкову культуру, розвиток книгознавства, популяризацію книги. Завідувач відділу Науково-технічної бібліотеки Національного університету «Львівська політехніка» **Рената Самотій** доповіла про особливості побутування студентських літографованих навчальних видань середини 19 ст. — першої чверті 20 ст., виділила основні причини, які вплинули на розвиток видавничої діяльності студентів і студентських об'єднань. Молодший науковий співробітник Львівської національної наукової бібліотеки України ім. В. Стефаніка **Ольга Палюх** виголосила результати дослідження внеску типографії Ставропігійського інституту в розвиток культури національного книгодрукування 19 ст. Варто зазначити, що окремі дослідження зарубіжних фахівців були присвячені питанням, які так чи інакше стосуються українського книгознавства. Зокрема, **Марія Серебряна**, науковець з Ізраїлю, у своїй доповіді окреслила внесок у книжкову культуру радянського психолога, уродженця Харкова Володимира Зінченка².

¹ Берковские чтения — 2015. Книжная культура в контексте международных контактов: Материалы Международной научной конференции (Минск, 26—27 мая 2015 г.). — Минск; М., 2015. — 655 с.

² Так склалося, що з Володимиром Петровичем в редакції ЕСУ було листування (хоч і незначне): ми надсилали йому для уточнення й доповнення статті про нього й батька — Петра Івановича Зінченка — відомого представника Харківської психологічної школи. Можливо, й не зовсім до місця,

Заслуговує на увагу доповідь **Юрія Лабинцева**, провідного наукового співробітника Інституту слов'язознавства РАН, про найперший період книгодрукування, пов'язаний з такими іменами, як Іван Федоров та Йоганн Гутенберг. Зокрема, дослідник звернув увагу на те, з яких джерел поставала й передавалася наукова інформація про цей період, серед них особливе місце займають розвідки Євгена Немировського. Із низки цікавих доповідей варто виокремити виступ директора Центральної наукової бібліотеки ім. Я. Коласа НАН Білорусі **Олександра Груші** про білоруського просвітителя Франциска Скорину, особливості його авторської самосвідомості, філософії вчителювання, письменства. Знаковою рисою «Берковських читань» було те, що перший день конференції проходив у стінах музею Замковий комплекс «Мир», який пишається своєю колекцією цінних книг. Це створило особливу атмосферу, до того ж одна з доповідей стосувалася саме цього місця — **Ольга Попко**, директор «Миру», проаналізувала історію книжкової колекції, розповіла про експозиції раритетних книг, про особливо цінні видання.

Загалом «Берковські читання» засвідчили широку палітру проблем книгознавства, книжкової культури, книгозбірень, історії книжкової справи, власне книги як феномену матеріального й духовного світу та глибоку актуальність дослідження цих проблем. Доповіді дослідників продемонстрували особливості сучасного розвитку й поступу книгознавства, його історії та суміжних дисциплін, реакції книговидавців, науковців на різноманітні виклики часу.

Микола Железняк

та все ж уміщуємо лист Володимира Петровича до редакції, з якого видно, як глибоко він був укорінений в українське життя:

Вельмішановий господарь Н. Г. Железняк!

Извините ради Бога за задержку. Некоторые сведения я добавил в Ваши тексты. На всякий случай посылаю Вам автобиографию Петра Ивановича и дополнительные сведения, а также мою статью о нем, опубликованную в международном журнале «Культурно-историческая психология» в 2009 г., №3, с. 2-15. Посылаю также №2 этого журнала, который весь посвящен научному наследию П.И. Зинченко. В 2008 г. в США вышли два номера журнала Journal of Russian and East European Psychology (vol. 46, no. 5, 6), которые также посвящены ему. В американском и русском журналах приняли участие украинские, русские и канадские ученые. Не скрою, мне это было очень приятно. Инициатива исходила от харьковчанина Антона Ясницкого, живущего в Канаде и работающего в Университете Торонто. Он глубоко (лучше нас и даже лучше харьковчан-психологов) знает историю Харьковской психологической школы. Публиковал о ней статьи в международных журналах.

О себе. Посылаю Вам статью из Биографического справочника, которую я исправил и дополнил. Отнесите к ней по-хозяйски. Все лишнее можно выбросить.

Не знаю, планируете ли Вы статью об Александре Владимировиче Запорожце (родился в Киеве, работал актером в МОБЕ Леся Курбаса, потом стал известным психологом. До войны был участником Харьковской школы психологов). Если он есть в плане, готов помочь.

То же относится к киевлянину Густаву Густавовичу Шпенту, которого Россия расстреляла, а сейчас в Москве уже вышло 7 томов его сочинений и планируется еще тома 2-3. Их издает философ-«шпентовка» Татьяна Геннадиевна Щедрина, автор книги о Г.Г. Шпенте.

Можно подать за подписью Валентина Александровича Маляко. Я ему все пошло в копии.

С уважением В.П. Зинченко